

ปัญหาการคุ้มครองและส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ศึกษาเฉพาะกรณีงานภาพยนตร์¹

อภิวัฒน์ จันทรนี้²

ด้วยปัจจุบัน พัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมทางเทคโนโลยี ภายใต้อิทธิพลของดิจิทัลในปัจจุบันทำให้รูปแบบและวิธีการในการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ทางทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น และรูปแบบการบริโภคสื่อและงานสร้างสรรค์ในแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีมากขึ้น ประกอบกับภายหลังจากที่รัฐบาลภายใต้การบริหารของนายกรัฐมนตรีนายเศรษฐา ทวีสิน เข้ามาบริหารประเทศและได้ประกาศนโยบายสำคัญประการหนึ่ง คือ นโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) เพื่อที่จะแสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยให้แพร่หลายในระดับนานาชาติ และเพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจให้มีการขยายตัวในการค้าขายและการลงทุนทั้งในประเทศและนอกประเทศ ซึ่งปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยผลักดันนโยบายดังกล่าวให้ลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมาย คือ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ไม่ให้กฎหมายเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ โดยเฉพาะในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาและการถ่ายทำภาพยนตร์ รวมทั้งได้ศึกษากฎหมายของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมและสนับสนุนซอฟต์พาวเวอร์ เพื่อเตรียมความพร้อมหากจะมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีภารกิจในเรื่องนี้โดยตรงตามนโยบายของรัฐบาล จึงทำให้บริบทการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักการอยู่ตลอดภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเนื่องจากนโยบายซอฟต์พาวเวอร์มีสาระสำคัญ กล่าวคือ เป็นนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาในฐานะสินค้าและบริการประเภทหนึ่ง เพราะว่าการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ของคนไทยให้สร้างมูลค่าและสร้างรายได้ รวมทั้งการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอดศิลปะ วัฒนธรรม และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะเมื่องานสร้างสรรค์ ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ล้วนมีฐานะเป็นวัตถุทางวัฒนธรรมในมิติหนึ่งและมีฐานะเป็นวัตถุแห่งสิทธิที่มีกฎหมายให้การคุ้มครอง การคุ้มครองงานศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้มักจะปรากฏอยู่ในรูปแบบการให้ความคุ้มครองภายใต้ระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้น กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาจึงถือเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญในการส่งเสริมและ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการคุ้มครองและส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ศึกษาเฉพาะกรณีงานภาพยนตร์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา โชติมานนท์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประโมทย์ จารุณิล และรองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สนับสนุนซอฟต์แวร์ นอกจากนี้ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาก็ถือว่าเป็นต้นทุนทางกฎหมายที่ผู้ลงทุนในสินค้าและบริการระหว่างประเทศมักให้ความสำคัญ เพราะการตรากฎหมายโดยสำคัญแล้วต้องสร้างภาระ (Burden) ให้แก่ประชาชนผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายน้อยที่สุด ซึ่งต้องลดภาระของประชาชนและผู้ประกอบการด้านต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance cost) ซึ่งสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน (Proportional Theory) อันเป็นการอำนวยความสะดวกแก่การประกอบธุรกิจ อีกทั้ง เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาภายในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยได้ออกกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทดังนี้ 1) เครื่องหมายทางการค้า ภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายทางการค้า พ.ศ.2534 2) สิทธิบัตร ภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 3) ลิขสิทธิ์ ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 4) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ภายใต้พระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 5) แบบผังภูมิของวงจรรวม ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ.2543 6) ความลับทางการค้า ภายใต้พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ.2545 เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญานอกจากเป็นกฎหมายที่กำหนดตัวตนผ่านการจัดตั้งสิทธิในทรัพย์สินที่เกิดจากการสร้างสรรค์ทางปัญญาของมนุษย์ในฐานะทรัพย์สินทางปัญญา แต่ประเภทที่กำหนดให้หลักเกณฑ์และวิธีการคุ้มครอง ข้อยกเว้นการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ขึ้นอยู่กับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเฉพาะประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาแล้วนั้น ซึ่งวิธีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามักจะมีการกำหนดมาตรการทางอาญา และมาตรการทางแพ่ง รวมถึงมาตรการทางปกครอง เพื่อเป็นการส่งเสริมการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้มากขึ้น และมีสภาพบังคับในทางกฎหมายในฐานะเครื่องมือทางเศรษฐกิจในการให้สิทธิทางกฎหมาย ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันนับตั้งแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาตามที่กล่าวมา เป็นต้นมา ทว่า แม้ว่าประเทศไทยมีพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและมีทรัพยากรบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทุนทางทรัพย์สินทางปัญญาสำคัญที่สามารถใช้ในการสร้างมูลค่าให้แก่อุตสาหกรรม และขยายฐานเศรษฐกิจและฐานรายได้ใหม่ๆ ให้แก่ประเทศ แต่ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ภายใต้ระบบนิเวศอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ อาทิ การจัดตั้งองค์กรที่มีหน้าที่ส่งเสริมการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา หรือการจัดตั้งสิทธิชุมชนในการคุ้มครองงานสร้างสรรค์ หรือวัฒนธรรม อย่างเป็นรูปธรรม หรือการส่งเสริมการคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพในอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา อย่างไรก็ดี แม้ว่าประเทศไทยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและมีทรัพยากรบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทุนสำคัญที่สามารถใช้ในการสร้างมูลค่าให้แก่อุตสาหกรรม และขยายฐานเศรษฐกิจและฐานรายได้ใหม่ๆ ให้แก่ประเทศ แต่ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาทั้งความเป็นมา ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ กรณีศึกษาเฉพาะงานภาพยนตร์ ผู้เขียนพบว่าปัญหาในประเด็นดังกล่าวสามารถพิจารณาและวิเคราะห์ได้ดังนี้

ประการแรก ปัญหาไม่มีการกำหนดนิยามทางกฎหมายของคำว่าทรัพย์สินทางปัญญาในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สรุปได้ว่าในแง่ของการไม่มีบทนิยามของถ้อยคำว่า “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” (Creative Industries) นั้น เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนิรนัยนโยบายของรัฐที่จะมุ่งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาของเฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม หรือกลุ่มงานสร้างสรรค์ที่อยู่ภายใต้การส่งเสริมนโยบายของรัฐเรื่อง ซอฟต์แวร์ ได้อย่างไม่เต็มที่ ด้วยเหตุว่าการกำหนดนิยามทางกฎหมายที่เป็นศัพท์เทคนิคเฉพาะซ้อนทับกับทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ภายใต้อุตสาหกรรม ย่อมต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะการใช้ประโยชน์ของงานนั้นด้วย โดยต้องมีความลงรอยกันหรือสอดคล้องกันกับอุตสาหกรรมที่งานนั้นเข้าไปเกี่ยว จากการเปรียบเทียบกรณีศึกษาของประเทศเกาหลีใต้กับประเทศญี่ปุ่นแล้วจะเห็นว่า การกำหนดบทบัญญัติที่ทำหน้าที่เป็นบทนิยามย่อมมีส่วนสำคัญ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของบทนิยามเพื่อกำหนดความหมายของถ้อยคำที่ใช้ในกฎหมายให้เป็นที่เข้าใจตรงกันเนื่องจากคำว่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มีความหมายที่กว้างหรือแคบขึ้นอยู่กับ การตีความ ดังนั้น การนำถ้อยคำดังกล่าวเป็นบทนิยามในร่างกฎหมายย่อมสามารถอธิบายความหมายของคำนั้นได้ตรงกับเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น และแน่นอนว่าคำว่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์นั้นมีความซับซ้อนและมีวิวัฒนาการตามประวัติศาสตร์ อย่างเช่นคำว่าซอฟต์แวร์ซึ่งแต่ก่อนนั้นเข้าใจว่าเป็นถ้อยคำศัพท์ทาง รัฐศาสตร์ ในปัจจุบันนั้นคำศัพท์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องของทางนิติศาสตร์ อีกทั้งการกำหนดคำนิยามย่อมเป็นประโยชน์ต่อการออกกฎหมายลำดับรองที่สามารถทำความเข้าใจกับบทนิยามในกฎหมายหลักได้ดียิ่งขึ้นและมีส่วนสำคัญในการช่วยให้การตีความสามารถไปในทิศทางเดียวกันและสามารถให้การคุ้มครองผู้ที่อยู่ภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้อย่างตรงประเด็น ซึ่งในส่วนนี้ยังพบว่า ระบบกฎหมายไทยมีเพียงแต่การกล่าวถึงแนวคิดซอฟต์แวร์อย่างเดียวนั้นโดยไม่ได้มีความชัดเจนของการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์จากงานทรัพย์สินทางปัญญา และการไม่มีนิยามคำว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์อย่างเป็นทางการนั้นไม่สอดคล้องกับบริบทของวัฒนธรรมที่รัฐมุ่งส่งเสริมให้กลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และในขณะเดียวกันสินค้าเหล่านั้นก็ย่อมมีฐานะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาด้วยอีกนัยหนึ่งเช่นกัน โดยในส่วนนี้ยังคงเป็นปัญหาทางกฎหมาย ซึ่งแตกต่างจากกรณีของระบบกฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ และระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นที่มีการกำหนดถ้อยคำศัพท์เทคนิคไว้โดยเฉพาะ โดยมุ่งให้ถ้อยคำดังกล่าวมีสถานะเป็นบทนิยามทางกฎหมายเพื่อการส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะมากขึ้น

ประการถัดมา ปัญหาไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรส่งเสริมการใช้และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า เมื่อพิจารณากรณีศึกษาทั้งสองประเทศตามที่ได้กล่าวมา พบว่า กรณีระบบกฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ ระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น มีการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งให้องค์กรของรัฐตามกฎหมาย โดยกำหนดโครงสร้างทางกฎหมาย ทั้งในส่วนอำนาจหน้าที่อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อสามารถดำเนินการอันบรรลุมุ่งวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และ

สามารถขับเคลื่อนการให้บริการสาธารณะของรัฐ และสามารถขับเคลื่อนภารกิจของรัฐในการส่งเสริมคุ้มครองการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ ทว่ากรณีระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้น กลับพบว่า เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 กับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ยังไม่พบว่ามีการจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลการส่งเสริมการผลิต การส่งออก หรือการช่วยการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ของงานที่เป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งในระดับพระราชบัญญัติไว้เป็นองค์กรของรัฐที่มีลักษณะเฉพาะดังเช่นกรณีศึกษาของทั้งสองประเทศ แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการจัดตั้งองค์การมหาชน เช่น หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) แต่ในแง่ความเป็นเอกภาพในการอำนวยความสะดวก หรือส่งเสริมอาชีพที่อยู่ภายใต้อุตสาหกรรมดังกล่าว กลับไม่ปรากฏอยู่ในกฎหมายจัดตั้งขององค์การมหาชนทั้งสองหน่วยงาน ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้สร้างสรรค์ หรืออำนาจในการแทรกแซงการดำเนินการของเอกชนบางอย่าง อันลักษณะของหน่วยงานของรัฐเพื่อการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มงานภาพยนตร์ภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ เช่น สัญญาจ้างแรงงาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทำงานในธุรกิจ หรืองานอื่นใดในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งในส่วนนี้ระบบกฎหมายไทยยังไม่ปรากฏว่ามีการจัดตั้งองค์กรในลักษณะนี้ ซึ่งในมิติการคุ้มครองและการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีหน่วยงานรัฐผู้รับผิดชอบและสามารถมีอำนาจจัดการภารกิจเหล่านี้ได้อย่างเป็นระบบ จึงทำให้เป็นปัญหาทางกฎหมายในเชิงนิติบัญญัติเพื่อจัดตั้งองค์กรอีกประการหนึ่ง

และประการสุดท้าย ปัญหาความไม่เป็นเอกภาพของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ประเภทภาพยนตร์ นั้น ผู้เขียนพบว่า ทั้งในกรณีศึกษาระบบกฎหมายของญี่ปุ่นและกรณีศึกษาระบบกฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ ต่างล้วนมีมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา มาตรการทางกฎหมายเชิงนโยบายส่งเสริมวัฒนธรรม และมาตรการทางกฎหมายเชิงปฏิบัติการผ่านการขับเคลื่อนโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลซึ่งให้ความร่วมมือภาคเอกชนเสมือนว่าเป็นหุ้นส่วนทางวัฒนธรรม นัยหนึ่ง เพื่อปกป้องและส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของประเทศ กลไกทางกฎหมายเหล่านี้ไม่เพียงแต่ปกป้องสิทธิของผู้สร้างสรรค์เท่านั้น แต่เป็นส่วนช่วยขยายขอบเขตการส่งออกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศญี่ปุ่นไปทั่วโลกอีกด้วยผ่านการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่เข้มงวด กลไกทางกฎหมายเพื่อการสนับสนุนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และนโยบายที่ส่งเสริมความร่วมมือระดับโลก อันสอดคล้องกับทฤษฎีคุ้มครองป้องกัน ทฤษฎีแรงจูงใจ ทว่า เมื่อย้อนพิจารณาถึงระบบกฎหมายของประเทศไทย แม้ว่าทางหน่วยงานภาครัฐจะมีนโยบายที่จะขับเคลื่อนและลงทุนในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี และการออกแบบของไทย หรือเห็นได้จากการชูนโยบายซอฟต์แวร์ไทย ไม่ว่าจะเป็นทั้งการตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ หรือคณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์ซึ่งเป็นคณะกรรมการรองลงมาจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ อันแสดงให้เห็นถึงการให้

ความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ก็ตาม โดยสังเกตได้จากคำปรารภในส่วนต้นของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 367/2567 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ และมีการกำหนดยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์ของประเทศในด้านต่างๆ ควบคู่กับกลไกคณะกรรมการฯ ก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีก็พบว่า มาตรการทางกฎหมายเพื่อรองรับนโยบายเหล่านี้กลับยังไม่มีความเป็นเอกภาพ และสร้างความสมดุลในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐและเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่ว่า อันเป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำให้รัฐไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เป็นเอกภาพ อันเป็นเหตุทำให้มาตรฐานการคุ้มครองของบุคลากรที่อยู่ในแวดวงอุตสาหกรรมดังกล่าว มีมาตรฐานไม่เท่ากับผู้คนภายในอุตสาหกรรมวิจัยและนวัตกรรม ดังเช่น กรณีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2564 ขึ้นมา เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะทางวิชาการเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

1) การพัฒนาในขั้นแรก รัฐบาล กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) เห็นควรให้มีการประชาสัมพันธ์การจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ หรืออุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างความรับรู้ความตระหนักถึงถ้อยคำว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ทั้งในมิติถ้อยคำ และมิติของบทนิยามของร่างกฎหมาย

2) ในพัฒนาการขั้นต่อมา ให้รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรี ตราพระราชกฤษฎีกายขององค์การมหาชน ทั้งสองแห่งดังนี้ 1) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) หอภาพยนตร์แห่งชาติ เพื่อเป็นเหตุผลหลักในการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดตั้งองค์การมหาชน เพื่อรองรับการขับเคลื่อนการคุ้มครองและการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยเฉพาะ และรองรับการยกสถานะให้เป็นองค์การมหาชนที่จัดตั้งโดยกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ดังเช่นกรณีของสภาการภาพยนตร์แห่งประเทศไทยก็ได้ และกรณีกองทุน Cool Japan แห่งประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น ทั้งนี้ ให้มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรให้มีลักษณะยึดหยุ่นภายใต้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าว และให้มีการออกระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยนโยบายการคุ้มครองบุคลากรและทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยมีสาระสำคัญคือ การกำหนดกลไกการประสานงานภาครัฐในการให้ความคุ้มครองแรงงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม หรือการให้ความช่วยเหลือในเชิงประสานงานหน่วยงานต้นทางที่ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อย่างเป็นทางการ

3) ในพัฒนาการขั้นต่อไป กล่าวคือ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเห็นควรยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการคุ้มครองและใช้ประโยชน์ภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยให้มีการกำหนดนิยามของคำว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ไว้ในบทนิยามของกฎหมาย รวมถึงกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง

ทั้งในมิติแรงงานในมิติผู้สร้างสรรค์ผลงานและในมิติการส่งเสริมการเข้าถึงการใช้ประโยชน์งานสร้างสรรค์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นภายใต้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่นับวันมีพัฒนาการและมีการสร้างความรับรู้ที่กว้างขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดหลักเกณฑ์เชิงบังคับอันเป็นนิตินโยบายทางกฎหมายด้วยการสร้างกฎหมายเพื่อมาบังคับใช้กับนโยบายเรื่องนี้โดยเฉพาะทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวถือว่าการเสริมสร้างมาตรการการส่งเสริมการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่มากยิ่งขึ้นกว่ามาตรฐานขั้นต่ำข้อตกลงทริปส์ อันเป็นผลดีในแง่การสร้างสภาพแวดล้อมของการลงทุนในการสร้างต้นทุนทางกฎหมายที่ดีเพื่อสอดคล้องกับการลงทุนและการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

ไชยยศ เหมะรัชตะ. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม)

พิศวาท สุขณพพันธุ์ และณัฐพงศ์ สุวรรณอินทร์. การล้อเลียนงานอันมีลิขสิทธิ์กับกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย กรณีศึกษาปัญหาการตีความว่าด้วยการใช้งานที่เป็นธรรม. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์

วชิราภรณ์ จอมดวง อาภัสสร จันวิมล และพินัย ณ นคร. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ศึกษากรณีการลักลอบบันทึกภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 หน้า 330

ศิริพิชชา กฤษฏ์พงศ์. ปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานที่สร้างโดยปัญญาประดิษฐ์ กรณีศึกษาประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศไทย

วิศรดา ภาคมาลี. การทูตสาธารณะ : เครื่องมือ soft power ของเกาหลีใต้ กรณีศึกษา การทูตวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2563. น 10

สำนักงานสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. การส่งเสริมการร่วมลงทุนเพื่อผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์โดยกลไก University Holding Company. สืบค้นจาก <https://www.nxpo.or.th/th/university-holding-company-2/>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2566). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. สืบค้น 15 ตุลาคม 2567 จาก https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2023/09/history_66.pdf

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). กรณีศึกษาด้านแบบที่ดีของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สาขางานฝีมือและหัตถกรรมในประเทศไทยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดย บริษัทเอฟฟินิตี้ รายงานแผนพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รายสาขาฝีมือและหัตถกรรมภายใต้นโยบาย Cool Japan. สืบค้นจาก <https://www.cea.or.th/th/single-research/cool-japan>

เอกสารภาษาต่างประเทศ

Catherine L. Fisk. (2003). Authors at Work: The Origins of the Work-for-Hire Doctrine, YALE J.L. & HUMAN vol 15 no. 1

David vaver. INTELLECTUAL PROPERTY: THE STATE OF THE ART . (2001). Victoria University of Wellington Law Review. <http://www.nzlii.org/nz/journals/VUWLawRw/2001/2.html#fn2>
สืบค้นเมื่อวันที่ ตุลาคม พ.ศ. 2567

Jessica Silbey. Creative Culture, Innovating Ways, and Intellectual Property Law. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2567 จาก <https://repository.library.northeastern.edu/files/neu:m040zd44d/fulltext.pdf>

Jane C Ginsburg. (1990). Moral Rights in a Common Law System, .P- 121

Eric E. Johnson, Intellectual Property and the Incentive Fallacy, 39 Fla. St. U. L. Rev. (2012) [.https://ir.law.fsu.edu/lr/vol39/iss3/2](https://ir.law.fsu.edu/lr/vol39/iss3/2)

Joseph S, Nye, Soft Power: The Means to Success in World Politics (New York: Public Affairs,2004), p.5-18.

Geun Lee, "A theory of Soft Power and Korea's Soft Power strategy," Korea Journal of Defense Analysis 2 , n o . 2 , (2 0 0 9) : 2 0 5 - 2 1 8 , a c c e s s e d A p r i l 5 , 2 0 2 0 , <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10163270902913962>.

Zhiqun Zhu. (2010). China's New Diplomacy: Rationale, Strategy and Significance.

Dr. Minsung Kim. The Growth of South Korean Soft Power and Its Geopolitical Implications

ข่าวสารภาษาไทย

สำนักข่าวมติชนออนไลน์. (2566). บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนงานด้านกฎหมายเกี่ยวกับ “Soft Power”. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2567. Available from: https://www.matichon.co.th/publicize/news_4446581

ปกรณั นิลประพันธ์. (2566). ต้นทุนของประชาชนและผู้ประกอบการในการปฏิบัติตามกฎหมาย. สืบค้น 15 ตุลาคม 2567 จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1857>

กฎหมายระเบียบ หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564

พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)

พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยจัดตั้งหอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน)

ระเบียบกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการรับแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์และการให้บริการข้อมูลลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2563

กฎหมายระหว่างประเทศ

PROMOTION OF THE MOTION PICTURES AND VIDEO PRODUCTS ACT

Cool japan fund act

FRAMEWORK ACT ON THE PROMOTION OF CULTURAL INDUSTRIES